

DR. HORVÁTH RÓBERT

ZÁRSZAVA

Tisztelt Kar!

Tisztelt Vendégeink!

Illusztris vendég-előadónk, a mai magyar népeştudomány doyenje, Iherring Lajos barátom joggal hangsúlyozta, hogy Schneller Károly életműve és munkássága idő előtt félbeszakadt.

Úgy gondolom mégis, hogy nagynevű tanszéki elődöm és professzortársam, Schneller Károly életműve számos olyan tanulsággal szolgál, amelyeket valóban nem tudunk egy ilyen ünnepi ülésen kimeríteni. Szabadjon mai ülésünk lezárásaként ezek közül hármat önkényesen kiemelnem, abban a hitben, hogy ezek a legáltalánosabb érvényűek közé tartoznak.

Elsőként szeretném hangsúlyozni, hogy Schneller Károly jól látta azokat a követelményeket, melyeket a népeştégi és gazdasági tényezők komplex kapcsolata a két világháború közötti időszakban kifejezett és - mint hallottuk - kereste azok új tartalmát a szocialista átalakítás viszonyai között is. Ha befejezhette volna idevágó munkásságát, talán hamarabb vált volna nyilvánvalóbbá valamennyiünk előtt, hogy a gazdasági fejlődés és növekedés végcélja valóban az ember, és hogy a gazdasági növekedés a népeştégi fejlődés sokkal nehezebben tervezhető és irányítható követelményeivel junktimban valósítható csak még. Az ember és a gazdasági fejlődés között tehát a népeştégi statisztika, a népeştegtudomány és a népestedéspolitikai az összekötő kapocs nemcsak a főleg mennyiségi, ökonometriai és a főleg minőségi, közgazdaságtani, szociológiai mélységű tudományos távlatokban, de a valóság síkján is.

Ezt szem előtt tartva, valamint a népeştégi fejlődés eddig olyan páratlan méretű hullámhegyeiből ítélve, mint amilyenekkel a fejlődő országokban találkozunk és annak olyan hullámvölgyeit sem tévesztve szem elöl, mint amilyenben hazánk népeştége jelenleg leledzik, oda kell egy másik tanulságként konkludálnunk, hogy közgazdászainknak éppen olyan figyelemben kell részesíteniök a népeştégi problémákat, mint amilyen

vigyázó szemmel Schneller Károly a közgazdasági tudomány nagy kérdéseire tekintett.

Harmadikként és nem utolsósorban ehhez arra is szükség van, hogy a statisztikai tudomány - mely igen jelentős szerepet játszott a magyar reformkori átalakuló kapitalista társadalom nemzeti követelményeinek kialakításában a feudális megyei partikularizmus viszonyaiból való kiemelkedésben - ma hasonló, vagy még nagyobb szerepet játsszon a mai magyar társadalom szociális tudatának kifermálásában. Csak ily módon válhat a statisztikai tudomány Schneller Károly szavaival élve "a társadalom kollektív lelkiismeretével" és csak így töltheti be azt a szerepét, hogy ne csak diagnózisokat és prognózisokat adjon, de közvetett termelőerővé és mindennapos politikai tényezővé is válhasson a szó igazi, legvalódibb értelmében.

Ezeknek a gondolatoknak jegyében zárom be a mai emlékülésünket és köszönöm meg valamennyiük közreműködését, első helyen magát Thirring Lajosét, azért a nagyszabású méltatásért, melyet Karunk volt kiemelkedő professzorának, szeretett volt mesteremnek és későbbi kollégámnak és kétszeresen is - előbb miskolci jogakadémiai, majd szegedi egyetemi - volt tanszéki elődömnek oly sok erudícióval, oly nagy tudományos objektivitással és mindezek mellett oly nemes humanitással szentelt és tett mindannyiunk számára emlékezetessé.

Megköszönöm továbbá karunk dékánjának, Kemenes Béla professzornak és rajta keresztül az egész Karunk, hogy e rendkívüli tanácsülés keretében méltó formában tette lehetővé a kiemelkedő tudós és kolléga felé fennálló adósságunk törlesztését s az emléke előtti tisztelgést.